

УДК: 336.77(477)

Ірина Садчикова*кандидат економічних наук, доцент**Національний університет «Чернігівська політехніка»,**м. Чернігів, Україна**aspirant_chstu@ukr.net**ORCID ID: 0000-0001-5144-1306***Станіслав Сусленко***здобувач вищої освіти третього (аспірантського) рівня**Національний університет «Чернігівська політехніка»,**м. Чернігів, Україна**syslenko-stas@ukr.net**ORCID ID: 0009-0003-7754-5818*

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Iryna Sadchykova*PhD in Economics, Associate Professor**Chernihiv Polytechnic National University,**Chernihiv, Ukraine**aspirant_chstu@ukr.net**ORCID ID: 0000-0001-5144-1306***Stanislav Suslenko***post-graduate student of the department of Finance, Banking and Insurance**Chernihiv Polytechnic National University,**Chernihiv, Ukraine**syslenko-stas@ukr.net**ORCID ID: 0009-0003-7754-5818*

STRATEGIC DIRECTIONS FOR ACTIVATING THE DEVELOPMENT OF CREDIT IN UKRAINE IN CURRENT CONDITIONS

Анотація. В рамках дослідження проведений теоретичний аналіз формування ефективних стратегічних напрямків, які включають в себе наступні складові: економічне відновлення; інфляційні процеси; облікову ставку НБУ; валютна стабільність; стан фінансово-кредитного сектору України; попит та пропозицію кредитних ресурсів; інституційне та регуляторне середовище; міжнародну фінансову допомогу та поліпшення інвестиційного клімату. Розглянуті та згруповані основні заходи збалансування регуляторних вимог розвитку кредитування в Україні з урахуванням європейських стандартів. Проаналізована динаміка показника «фінансової

глибини економіки» за 2020-2024 роки, що відображає рівень розвитку та проникнення фінансово-кредитних послуг у економіку країни, наочно демонструючи, наскільки ефективно фінансово-кредитна система залучає та розподіляє наявні ресурси, сприяючи економічному зростанню. Проведено дослідження основних складових показників наданих кредитів, вітчизняними банками у розрізі різних секторів економіки, млн грн. за 2020-2024 роки. Запропоновані ключові стратегічні напрямки розвитку кредитування, які відповідають як глобальним тенденціям, так і специфічним потребам та викликам української економіки, зокрема: подальша діджиталізація та технологізація кредитування; збільшення фокусу на підтримку малого та середнього бізнесу (МСБ) та окремих секторів економіки; посилення уваги до сталого та «зеленого» фінансування; удосконалення управління ризиками та посилення регуляторної бази; розширення доступності кредитування для різних верств населення; врахування геополітичних факторів та інтеграція з європейським фінансовим простором.

Ключові слова: макрофінансова стабільність, кредитний портфель, кредитування, кредитні ставки, кредитне законодавство, кредитні ресурси, інвестиції, кредитні ризики, стратегія кредитного розвитку.

Abstract. The study conducted a theoretical analysis of the formation of effective strategic directions, which include the following components: economic recovery; inflationary processes; NBU discount rate; currency stability; the state of the financial and credit sector of Ukraine; demand and supply of credit resources; institutional and regulatory environment; international financial assistance and improvement of the investment climate. The main measures for balancing the regulatory requirements for the development of lending in Ukraine, taking into account European standards, are considered and grouped, namely: international guarantees and investments; insurance of military risks and critical infrastructure; state programs and guarantees, expansion of the Entrepreneurship Development Fund (EDF). The dynamics of the “financial depth of the economy” indicator for 2020-2024 is analyzed, which reflects the level of development and penetration of financial and credit services into the country's economy, clearly demonstrating how effectively the financial and credit system attracts and distributes available resources, contributing to economic growth. A study of the main components of loans granted by domestic banks in different sectors of the economy, UAH million for 2020-2024 was conducted. The quality of the bank loan portfolio was graphically presented and assessed depending on the share of non-performing loans (NPL) in the portfolio structure of domestic banks by three components: the share of non-performing loans granted to business entities; the share of non-performing loans, including interbank loans; the share of non-performing loans granted to individuals. Key strategic directions for the development of lending were proposed, which meet both global trends and the specific needs and challenges of the Ukrainian economy, in particular: further digitalization and technologization of lending; increased focus on supporting small and medium-sized businesses (SMEs) and individual sectors of the economy; increased attention to sustainable and «green» financing; improved risk management and strengthened regulatory framework; expanded availability of lending for different segments of the population; taking into account geopolitical factors and integration with the European financial space.

***Key words:** macrofinancial stability, loan portfolio, lending, loan rates, credit legislation, credit resources, investments, credit risks, credit development strategy.*

Постановка проблеми. Активізація кредитування в Україні є ключовим фактором для відновлення та розвитку економіки в умовах сучасних викликів. Широкомасштабні бойові дії, економічна нестабільність та невизначеність, створюють значні перешкоди для ефективного функціонування кредитного ринку. Необхідно визначити та теоретично дослідити стратегічні напрямки, які б сприяли збільшенню обсягів кредитування, забезпечуючи доступність фінансових ресурсів для підприємств та населення. Одним із таких ключових напрямків є створення сприятливого макроекономічного середовища. Цей процес включає в себе зниження інфляції, стабілізацію валютного курсу та забезпечення прогнозованості економічної політики. Важливо, також, покращити законодавчу базу, зокрема, у сфері захисту прав кредиторів та позичальників, що сприятиме підвищенню довіри до кредитного ринку. Розвиток інституційних механізмів кредитування є ще одним важливим аспектом, оскільки необхідно підтримувати розширення наявного функціоналу кредитних бюро, впроваджувати сучасні технології оцінки кредитоспроможності та ризик-менеджменту. Це дозволить кредитним установам в Україні ефективніше оцінювати ризики та знижувати вартість кредитів. Нарешті, важливо забезпечити ефективний контроль та нагляд за кредитним ринком. Це включає посилення вимог до кредитних установ щодо управління ризиками, забезпечення прозорості операцій та захисту прав споживачів. Ці та інші проблемні питання, підкреслюють актуальність вибраної теми дослідження та потребують детального висвітлення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз останніх досліджень та публікацій, щодо активізації розвитку стратегічних напрямків кредитування в Україні в сучасних умовах, розглядалися такими вітчизняними вченими як: Т. І. Євченко, Н. А. Стеценко, О. І. Петрик, Ю. І. Шаповалова, О. Л. Лаврущенко, Д. М. Гладких, А. В. Жаворонок, П. О. Нікіфоров, І. М. Ларіонова, А. В. Даниленко, Д. М. Лук'яненко, Е. М. Брегель, Ю. К. Коробова, В. В. Зінченко, С. Г. Осадець, Л. М. Алексеєнко, С. В. Мочерний, М. Г. Антонов та інші. Публікації перерахованих авторів, присвячені розвитку кредитування в Україні та акцентують увагу на питаннях впливу військових дій на кредитний попит та пропозицію, зростання кредитних ризиків, зміни у поведінці позичальників та банків, а також ефективність антикризових заходів НБУ. Особлива увага при дослідженні схожих тем, приділяється також питанням оцінки кредитоспроможності, управлінні проблемними активами, використанні різних методів стрес-тестування та моделюванні кредитних ризиків. Аналіз наукових робіт, дозволяє зробити висновок про те, що тема дослідження є актуальною та потребує подальшого теоретичного дослідження.

Виділення не вирішених раніш частин загальної проблеми. Розвиток кредитування є критично важливим фактором для відновлення та зростання української економіки, особливо в умовах воєнних дій та післявоєнної відбудови. Активізація кредитної діяльності здатна стимулювати інвестиції, підтримувати бізнес, сприяти створенню робочих місць та підвищувати споживчу активність. Однак, сучасні реалії в Україні характеризуються високим рівнем невизначеності, значними економічними

ризиками та викликами для фінансової стабільності. У цьому контексті, розробка ефективних стратегічних напрямків для стимулювання кредитування набуває особливої актуальності. Враховуючи вищезазначені умови, активізація кредитування в Україні потребує комплексного підходу, що включає вирішення проблем на таких стратегічних напрямках:

- зниження макроекономічних ризиків та забезпечення фінансової стабільності;
- мінімізація кредитних ризиків та розширення інструментів їх управління;
- стимулювання кредитування пріоритетних секторів економіки та соціально значущих напрямків;
- використання інноваційних фінансових технологій для розширення доступу до кредитування та підвищення його ефективності;
- удосконалення правового середовища розвитку кредитування в Україні.

Представлені актуальні питання є недостатньо вирішеними, потребують подальшого теоретичного аналізу та обґрунтування.

Мета дослідження. Мета даної роботи полягає в теоретичному дослідженні та визначенні ключових напрямків, які сприятимуть відновленню та розвитку кредитування в Україні в умовах діючого воєнного стану та глобальних економічних викликів.

Виклад основного матеріалу. Кредитування є ключовим інструментом для стимулювання економічного зростання та розвитку підприємництва в Україні. Однак, сучасні умови, зокрема війна та її наслідки, створюють значні перешкоди для ефективного функціонування кредитного ринку. В умовах воєнного стану та пост-воєнного відновлення, активізація кредитування набуває особливого значення. Це є необхідною умовою для підтримки бізнесу, відновлення інфраструктури та забезпечення економічної стабільності. Національний банк України відіграє ключову роль у формуванні стратегії розвитку кредитування. Його політика спрямована на забезпечення стабільності фінансової системи та створення сприятливих умов для кредитування. Стратегія розвитку кредитування в Україні передбачає комплексний підхід, що включає в себе покращення регуляторного середовища, стимулювання попиту на кредити та розвиток інноваційних фінансових інструментів. Сучасні умови для розвитку кредитування в Україні характеризуються низкою факторів, що впливають на фінансову систему та економіку в цілому.

Для формування ефективних стратегічних напрямків, важливо врахувати такі ключові аспекти:

1. Макроекономічна ситуація та її вплив:

1.1 Економічне відновлення: після періоду турбулентності, зумовленої різними факторами, економіка України демонструє ознаки відновлення. Однак, темпи цього відновлення та його стійкість залишаються невизначеними. Кредитування відіграє ключову роль у підтримці та прискоренні економічного зростання, забезпечуючи підприємства та населення необхідними ресурсами для інвестицій та споживання.

1.2 Інфляційні процеси: інфляція залишається викликом для української економіки. Високий рівень інфляції впливає на вартість кредитних ресурсів, процентні ставки та купівельну спроможність населення, що може стримувати попит на кредити [1].

1.3 Облікова ставка НБУ: рішення Національного банку України, щодо облікової ставки безпосередньо впливають на вартість кредитів для банків та, відповідно, на кінцеві процентні ставки для позичальників. Стратегії активізації повинні враховувати поточну монетарну політику та перспективи її зміни [2].

1.4 Валютна стабільність: курсова стабільність гривні є важливим фактором для кредитування, особливо довгострокового. Волатильність валютного ринку створює ризики для позичальників та кредиторів, що може обмежувати кредитну активність.

2. Стан фінансового сектору України:

2.1 Банківська система: українська банківська система пройшла значний шлях очищення та реформування. Однак, рівень капіталізації, ліквідності та стійкості банків до зовнішніх шоків залишається важливим питанням. Активізація кредитування вимагає подальшого зміцнення банківської системи та підвищення довіри до неї.

2.2 Небанківські фінансові установи: роль небанківських фінансових установ у кредитуванні зростає. Важливо створити сприятливі умови для розвитку цього сектору та забезпечити належне регулювання та нагляд за його діяльністю.

2.3 Рівень проблемної заборгованості (NPL – показник рівня непрацюючих кредитів): високий рівень NPL у банківській системі обмежує можливості кредитування. Стратегії повинні включати заходи щодо зменшення обсягу проблемних кредитів та ефективного управління кредитними ризиками.

3. Попит та пропозиція кредитних ресурсів:

3.1 Потреби бізнесу в кредитах: вітчизняний бізнес, особливо малий та середній, має значну потребу в кредитних ресурсах для розвитку, модернізації та розширення діяльності. Стратегія розвитку кредитування повинна бути спрямована на задоволення цих потреб, враховуючи специфіку різних секторів економіки.

3.2 Кредитування населення: споживче кредитування є важливим фактором для підтримки внутрішнього попиту. Активізація споживчого кредитування повинна бути збалансованою та враховувати ризики надмірного боргового навантаження на населення.

3.3 Доступність кредитів: для багатьох підприємств та громадян доступ до кредитів залишається обмеженим, через високі процентні ставки, складні процедури отримання та недостатність забезпечення. Стратегія розвитку кредитування має бути направлена на підвищення доступності кредитів для широкого кола позичальників [3].

4. Інституційне та регуляторне середовище:

4.1 Законодавча база: ефективне кредитування потребує чіткої та прозорої законодавчої бази, що захищає права кредиторів та позичальників, сприяє виконанню кредитних зобов'язань та вирішенню спорів. Подальше удосконалення законодавства є важливим напрямком.

4.2 Регулювання фінансового сектору: регуляторна політика НБУ відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності та розвитку фінансового сектору. Стратегія активізації кредитування повинна бути узгоджена з цілями та інструментами її регулювання [6].

4.3 Захист прав кредиторів: ефективний захист прав кредиторів є важливим фактором для стимулювання кредитування. Необхідно забезпечити дієві механізми стягнення заборгованості та мінімізувати ризики для кредиторів.

5. Зовнішні фактори:

5.1 Міжнародна фінансова допомога: відіграє важливу роль у підтримці макроекономічної стабільності та фінансового сектору України. Стратегія активізації кредитування може використовувати інвестиційні можливості, що надаються міжнародними фінансовими інституціями.

5.2 Інвестиційний клімат: поліпшення інвестиційного клімату в Україні сприятиме притоку капіталу, в тому числі в банківський сектор, що розширить можливості кредитування. Такі фінансові потоки можуть бути використані при створенні сприятливих умов для інвестицій.

Фінансова стабільність є фундаментом будь-якої успішної економічної системи. Вона забезпечує довіру інвесторів, захищає заощадження громадян та створює сприятливе середовище для економічного зростання. Водночас, динамічний розвиток кредитування є життєво необхідним для підтримки підприємництва, стимулювання інновацій та задоволення потреб населення. Кредити дозволяють бізнесу розширюватись, створювати нові робочі місця, а громадянам – реалізовувати свої плани та покращувати якість життя.

Однак, досягнення балансу між фінансовою стабільністю та розвитком кредитування є непростим завданням. Надмірно жорсткі регуляторні вимоги можуть стримувати кредитну активність, обмежувати доступ до фінансування для багатьох суб'єктів економіки та гальмувати економічне зростання. З іншого боку, недостатнє регулювання створює ризики для фінансової системи, збільшує ймовірність криз та може підірвати довіру до фінансових установ.

Саме тому, пошук оптимального балансу регуляторних вимог є постійним процесом, який вимагає глибокого аналізу, експертного обговорення та врахування міжнародного досвіду. Збалансування регуляторних вимог є критично важливим завданням для забезпечення як фінансової стабільності, так і розвитку кредитування, особливо в контексті інтеграції з європейськими стандартами. Надмірна регуляція може стримувати кредитну активність та економічне зростання, тоді як недостатня регуляція може призвести до накопичення системних ризиків та фінансової нестабільності. Отже, необхідно знайти оптимальний баланс, який би стимулював стійке кредитування, мінімізуючи при цьому потенційні загрози. Розглянемо детальніше ключові заходи для досягнення цього балансу, враховуючи європейські стандарти (рис. 1).

Впровадження цих заходів, що ґрунтуються на європейських стандартах та найкращих практиках, дозволить досягти збалансованого регуляторного середовища, яке забезпечить як фінансову стабільність, так і стійкий розвиток кредитування в Україні. Це сприятиме економічному зростанню, підвищенню добробуту населення та інтеграції України до європейського фінансового простору [4].

Стратегічні напрями активізації розвитку кредитування в Україні залежать від показника «фінансової глибини економіки», що визначається як співвідношення обсягу виданих банківських кредитів до ВВП країни (таблиця 1) [2]. Цей показник

відображає рівень розвитку та проникнення фінансово-кредитних послуг у економіку країни, наочно демонструючи, наскільки ефективно фінансово-кредитна система залучає та розподіляє наявні ресурси, сприяючи економічному зростанню.

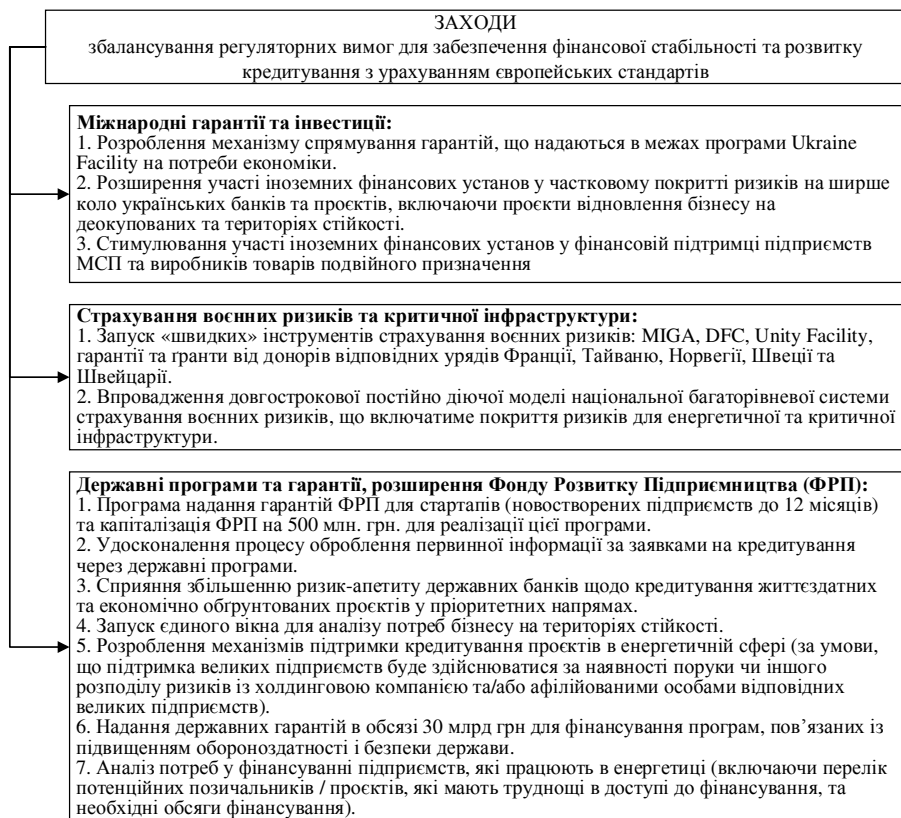

Рис. 1. Заходи збалансування регуляторних вимог розвитку кредитування в Україні з урахуванням європейських стандартів

Джерело: згруповано автором на основі [7, 8]

Як бачимо із таблиці 1, недостатня фінансова глибина підриває довгострокову конкурентоспроможність країни та посилює вплив зовнішніх та внутрішніх ризиків на фінансово-кредитний ринок. Висока фінансова глибина сприяє економічному зростанню, оскільки забезпечує доступ до капіталу для інвестицій та розвитку бізнесу. Вона також сприяє фінансовій стабільності, оскільки дозволяє диверсифікувати кредитні ризики та ефективніше управляти ними. За досліджуваний період 2020-2024 років, даний показник досяг свого критично низького рівня 15,41% у 2024 році та 15,63% у 2023 році. Для прикладу, аналогічний показник за 2024 рік в Польщі становив – 77%, у Туреччині – 84%, країнах Єврозони – 168%, а в Японії – 193%.

На активізацію розвитку кредитування в період 2020-2024 років значно вплинули показники наданих кредитів вітчизняними банками у розрізі різних секторів економіки (таблиця 2).

Таблиця 1

Динаміка показника «фінансової глибини економіки» за 2020-2024 роки

Показник	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Кредити надані банківськими установами, млн. грн.	948386	1044049	1007648	1021786	1153080
Номінальний ВВП (в фактичних цінах), млн. грн.	4194102	5459574	5191028	6537825	7484701
Частка кредитного портфелю у ВВП, %	22,61	19,12	19,41	15,63	15,41

Джерело: згруповано автором на основі [9]

Згруповані статистичні дані представлені в таблиці 2, показують нам, що зростання абсолютно всіх досліджуваних показників відбулося лише в 2021 році в порівнянні із 2020 роком, а саме: усього кредитів наданих вітчизняними банками на 10,09%; кредити іншим фінансовим корпораціям на 69,16%; кредити сектору загального державного управління на 133,09%; кредити нефінансовим корпораціям на 3,89%; кредити домашнім господарствам на 23,26%. Показники 2022 року порівняно із 2021 роком, зазнали критичного спаду у зв'язку із широкомасштабними військовими діями на території України та зупинкою всіх кредитних програм на невизначений термін, з подальшим їх поступовим відновленням аж до липня 2023 року.

Таблиця 2

Кредити, надані вітчизняними банками у розрізі різних секторів економіки, млн грн. за 2020-2024 роки

Показник	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Усього кредитів наданих вітчизняними банками	948386	1044049	1007648	997877	1106843
Кредити іншим фінансовим корпораціям	5701	9644	6810	7360	19449
Кредити сектору загального державного управління	11579	26990	24810	18349	13077
Кредити нефінансовим корпораціям	724156	752324	754371	735295	782219
Кредити домашнім господарствам	206950	255091	221657	236873	292098

Джерело: згруповано автором на основі [5]

Таким чином відбулося зниження по чотирьом із п'яти груп показників, таких як: усього кредитів наданих вітчизняними банками на 3,49%; кредити іншим фінансовим корпораціям на 29,39%; кредити сектору загального державного управління на 8,08%; кредити нефінансовим корпораціям залишились майже на рівні попереднього року; кредити домашнім господарствам на 13,11%. Починаючи з другої половини 2022 року та продовжуючи весь 2023 рік, відбувається номінальне зростання показників кредитного портфелю, що значною мірою обумовлене девальвацією національної валюти на 25%, яка відбулася у липні 2022 року згідно з рішенням НБУ. Таким чином, за 2023 рік у порівнянні із 2022 роком відбувається зростання наступних показників:

кредити іншим фінансовим корпораціям на 8,08%; кредити домашнім господарствам на 6,86%. В 2024 році в порівнянні із 2023 роком показники зростання набувають темпів 2021 року, зокрема: усього кредитів наданих вітчизняними банками на 10,92%; кредити іншим фінансовим корпораціям на 164,25%; кредити нефінансовим корпораціям на 6,38%; кредити домашнім господарствам на 23,31%.

Зважаючи на високі кредитні ризики та появу привабливих альтернатив для інвестування банківських коштів, спостерігалася тенденція відтоку фінансування з реального сектору економіки до державного управління [2]. Це створює загрозливу економічну ситуацію, оскільки кредитні ресурси перенаправляються, переважно, на потреби держави або у цінні папери, випущені Національним банком України, зокрема депозитні сертифікати. Внаслідок цього, реальний сектор економіки відчуває штучний брак коштів, що негативно впливає на виробничі показники підприємств. Це, в свою чергу, є однією з причин значного погіршення якості кредитного портфеля вітчизняних банків, частка якого у загальних активах банківської системи поступово зменшується. Оцінка якості банківського кредитного портфеля залежить від частки непрацюючих кредитів (NPL) у його структурі (рис. 2).

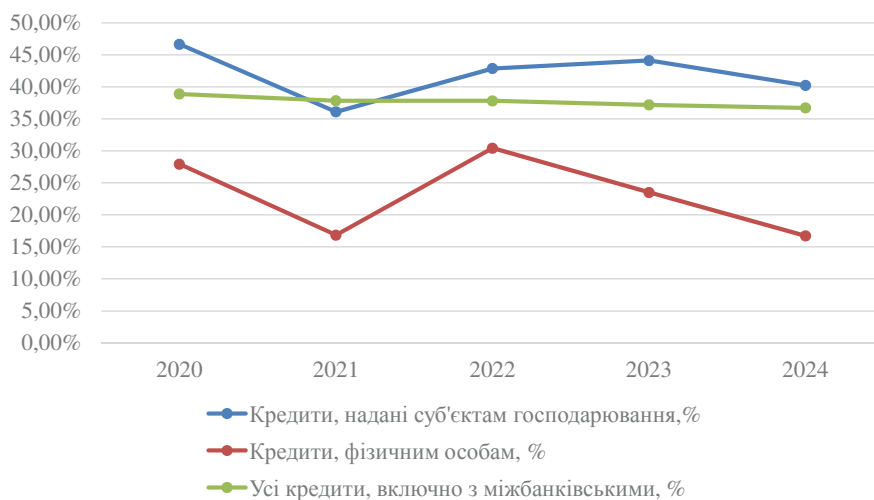

Рис. 2. Частка непрацюючих кредитів (NPL) у структурі портфеля вітчизняних банків

Джерело: згруповано автором на основі [5]

Непрацюючі кредити (Non-Performing Loans) – це кредити, за якими позичальник не виконує свої зобов'язання згідно з умовами кредитного договору. Простіше кажучи, це позики, за якими позичальник перестав платити відсотки або основну суму боргу, або обидва випадки одночасно, протягом певного періоду часу. Зазвичай, кредит вважається непрацюючим, якщо прострочення платежів за ним становить понад 90 днів. Висока частка NPL свідчить про погіршення якості кредитного портфеля та збільшення кредитного ризику. Це може призвести до зменшення прибутковості, погіршення фінансової стійкості та навіть банкрутства у важких випадках.

Рисунок 2 показує нам, що загальна тенденція до зниження частки непрацюючих кредитів, яка тривала з 2020 року, перервалася через повномасштабні військові дії на території держави в 2022 році. Частка непрацюючих кредитів, наданих суб'єктам господарювання продовжила тенденцію до зростання в 2023 році і тільки в середині 2024 року показала зниження, проте залишилася на достатньо високому рівні у 40,23%. Частка непрацюючих кредитів включно з міжбанківськими, протягом всього досліджуваного періоду показала рівну тенденцію до зниження, що загалом є позитивним показником, проте на 2024 рік із значенням в 36,71% не можна назвати достатнім для максимальної активізації стратегічних напрямів кредитування. Найбільш чутливою до кризових явищ та військових дій, як і передбачалося стала частка непрацюючих кредитів наданих фізичним особам, що прямопропорційно зростала у пікові значення кризових подій і продовжила спадання при нормалізації економічної ситуації в державі.

Таким чином, враховуючи проведений аналіз, можемо спрогнозувати, що в Україні на найближчі чотири роки, розвиток кредитування ймовірно буде визначатися декількома ключовими стратегічними напрямками, які відповідають як глобальним тенденціям, так і специфічним потребам та викликам української економіки, а саме:

1. Подальша діджиталізація та технологізація кредитування:

- розвиток онлайн-кредитування та фінтех-рішень: платформи онлайн-кредитування, мобільні додатки для отримання кредитів, та інші фінтех-інновації будуть продовжувати розширюватися. Це зробить кредити більш доступними, швидкими та зручними для населення та бізнесу;

- використання штучного інтелекту та великих даних: для кращої оцінки кредитоспроможності клієнтів, управління ризиками та персоналізації кредитних пропозицій банки та фінансові установи будуть активніше використовувати штучний інтелект та алгоритми аналізу великих даних;

- розвиток цифрових валют та блокчейн технологій: потенційно технології блокчейн можуть бути використані для забезпечення прозорості та безпеки кредитних операцій, а також для створення нових кредитних продуктів.

2. Збільшення фокусу на підтримку малого та середнього бізнесу (МСБ) та окремих секторів економіки:

- спеціалізовані кредитні програми для МСБ: очікується розширення програм державної підтримки та комерційних кредитних продуктів, спрямованих на МСБ. Це включає пільгові кредити, гарантії, та консультаційну підтримку для стимулювання підприємництва та створення нових робочих місць;

- кредитування агросектору та сільського господарства: аграрний сектор є ключовим для української економіки. Програми кредитування для фермерів, агрохолдингів, та підприємств, що займаються переробкою сільгосппродукції, будуть продовжувати розвиватися, включаючи фінансування на закупівлю техніки, посівний матеріал, та інноваційні технології в сільському господарстві;

- підтримка інноваційних та експортно-орієнтованих галузей: кредитна підтримка буде спрямована на галузі з високим потенціалом зростання, такі як ІТ, відновлювальна енергетика, та виробництво товарів з високою доданою вартістю, які орієнтовані на експорт та збільшення валютної виручки [10].

3. Посилення уваги до сталого та «зеленого» фінансування:

– зелене кредитування: зростатиме попит на фінансування проектів, що спрямовані на енергоефективність, відновлювальну енергетику, екологічно чисті технології та інші «зелені» ініціативи. Банки та фінансові установи будуть розробляти спеціальні кредитні продукти для таких проектів;

– ESG-фактори в кредитуванні: при оцінці кредитоспроможності підприємств все більше уваги буде приділятися факторам екологічної, соціальної та управлінської відповідальності (ESG). Компанії, які відповідають високим ESG стандартам, можуть отримувати більш вигідні умови кредитування.

4. Удосконалення управління ризиками та посилення регуляторної бази.

– впровадження міжнародних стандартів управління ризиками: вітчизняні фінансово-кредитні установи будуть продовжувати впроваджувати міжнародні стандарти Базель III та інші найкращі практики у сфері управління кредитними та операційними ризиками;

– посилення нагляду та регулювання фінтех-сектору: зі зростанням фінтех-компаній, регуляторні органи будуть розробляти більш чіткі правила для їхньої діяльності, щоб забезпечити фінансову стабільність та захист прав споживачів;

– розвиток кредитних бюро та обміну інформацією: для покращення оцінки кредитоспроможності позичальників, буде продовжуватися розвиток кредитних бюро та систем обміну кредитною історією між фінансовими установами.

5. Розширення доступності кредитування для різних верств населення:

– мікрокредитування та кредитування для самозайнятих осіб: для забезпечення доступу до фінансування для населення з низькими доходами та самозайнятих осіб, будуть розвиватися програми мікрокредитування та кредитні продукти, адаптовані до їхніх потреб;

– кредитування на споживчі цілі та житло: споживче кредитування, включаючи іпотеку та автокредитування, буде залишатися важливим напрямком, але можливі зміни у структурі попиту та умовах кредитування, враховуючи економічну ситуацію та демографічні зміни.

6. Врахування геополітичних факторів та інтеграція з європейським фінансовим простором:

– адаптація до стандартів ЄС: інтеграція України до Європейського Союзу вимагатиме адаптації фінансового сектору до європейських стандартів та директив, що вплине на регулювання кредитування, вимоги до капіталу банків, та захист прав споживачів;

– залучення міжнародного капіталу: для розвитку кредитування, особливо для великих інфраструктурних проектів та розвитку бізнесу, важливо залучати міжнародний капітал та співпрацювати з міжнародними фінансовими організаціями;

– управління ризиками, пов'язаними з геополітичною нестабільністю: зважаючи на геополітичну ситуацію в регіонах, управління ризиками, пов'язаними з політичною та економічною нестабільністю, буде критично важливим для забезпечення стійкості кредитної системи.

Ці стратегічні напрямки розвитку кредитування в Україні, відображають прагнення до створення більш ефективної, інноваційної, сталої кредитної системи,

яка сприятиме економічному зростанню та підвищенню добробуту населення. Розвиток кожної з цих сфер вимагатиме тісної та скоординованої співпраці між державою, фінансовим сектором, бізнесом та громадянським суспільством.

Висновки і пропозиції. В умовах воєнного стану та економічної нестабільності, активізація кредитування в Україні є ключовим фактором для відновлення економіки та підтримки бізнесу. Фундаментальною передумовою для сталого зростання кредитування є макроекономічна стабільність. Висока інфляція, нестабільний обмінний курс та економічна невизначеність значно підвищують кредитні ризики та стримують як попит, так і пропозицію отримання кредитів. Важливо стимулювати кредитування пріоритетних галузей, таких як МСБ, інфраструктура та інновації, а розвиток FinTech-інфраструктури може значно розширити доступ до кредитних програм та знизити їх вартість. Успішна реалізація цих стратегічних напрямків сприятиме відновленню економічного зростання, підтримці підприємництва та підвищенню добробуту населення України.

Список використаних джерел:

1. Глущенко В.В., Садова Г.О. Сучасні тенденції банківського кредитування в Україні. *БізнесІнформ*. 2018. № 10. С. 321-326.
2. Дзюблук О.В. Проблеми активізації банківського кредитування реального сектору економіки в умовах воєнного стану. *Вісник економіки*. 2023. Вип. 3. С. 8-25.
3. Кремень В.М., Кремень О.І., Гуляєва Л.П. Роль банківського кредитування у розвитку економіки України. *Проблеми економіки*. 2020. № 3. С. 176-183.
4. Міщенко В.І. Вплив банківської кризи на зміну умов банківського кредитування. *Фінансовий простір*. 2015. № 3. С. 63-69.
5. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/>
6. Петрик О.І. Політика Національного банку України під час війни. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. 2022. № 4. С. 15-23.
7. Про схвалення основних (стратегічних) напрямів діяльності банків державного сектору на період воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 травня 2022 р. № 356-р 272 / Верховна Рада України. Офіційний сайт ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356-2022-%D1%80#Text>
8. Стратегія з розвитку кредитування 2024. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-z-rozvitku-kredituvannya>
9. Сумарні активи банків України. Офіційний сайт Мінфіну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/2024/>
10. Шаповал Ю.І. Фінансова глибина економіки України: секторальний розріз. *Економіка України*. 2022. № 12. С. 51-68.

References:

1. Glushchenko, V.V., & Sadova, G.O. (2018). Suchasni tendentsiyi bankivs'koho kredytuvannya v Ukrayini [Current trends in bank lending in Ukraine]. *BiznesInform – BusinessInform*, 10, 321-326 [in Ukraine].

2. Dzyublyuk, O.V. (2023). Problemy aktyvizatsiyi bankivs'koho kredytuvannya real'noho sektoru ekonomiky v umovakh voyennoho stanu [Problems of activating bank lending to the real sector of the economy under martial law]. *Visnyk ekonomiky – Bulletin of Economy*, 3, 8-25[in Ukraine].
3. Kremen, V.M., Kremen, O.I., & Gulyaeva, L.P. (2020). Rol' bankivs'koho kredytuvannya u rozvytku ekonomiky Ukrainy [The role of bank lending in the development of the economy of Ukraine]. *Problemy ekonomiky – Problems of economy*, 3, 176-183 [in Ukraine].
4. Mishchenko, V.I. (2015). Vplyv bankivs'koyi kryzy na zminu umov bankivs'koho kredytuvannya [The impact of the banking crisis on changing the conditions of bank lending]. *Finansovyy prostir – Financial Space*, 3, 63-69 [in Ukraine].
5. Official website of the NBU. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/ua/>
6. Petryk, O.I. (2022). Polityka Natsional'noho banku Ukrainy pid chas viyny [Policy of the National Bank of Ukraine during the war]. *Sotsial'no-ekonomichni vidnosyny v tsyfrovomu suspil'stvi – Socio-economic relations in the digital society*, 4, 15-23 [in Ukraine].
7. Pro skhvalennya osnovnykh (strategichnykh) napryamiv diyal'nosti bankiv derzhavnoho sektoru na period voyennoho stanu ta pislyavoyennoho vidnovlennya ekonomiky: rozporядzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 7 travnya 2022 r. № 356-r 272 [On approval of the main (strategic) directions of activity of public sector banks for the period of martial law and post-war economic recovery: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated May 7, 2022 No. 356-r 272]. Verkhovna Rada of Ukraine. Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356-2022-%D1%80#Text> [in Ukraine].
8. Stratehiya z rozvytku kredytuvannya 2024 [Credit Development Strategy 2024] *Ofitsiynyy sayt NBU – Official website of the NBU*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-z-rozvitku-kredituvannya> [in Ukraine].
9. Sumarni aktyvy bankiv Ukrainy [Total assets of banks in Ukraine]. *Ofitsiynyy sayt Minfinu – Official website of the Ministry of Finance*. Retrieved from: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/2024/> [in Ukraine].
10. Shapoval, Yu.I. (2022). inansova hlybyna ekonomiky Ukrainy: sektoral'nyy rozriz [Financial depth of the Ukrainian economy: sectoral breakdown]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 12, 51-68 [in Ukraine].